

Översiktsplan för staden Norrköpings kommun

Bilaga Riksintressen
Utställningshandling

Vårt diarienummer: KS-2014/0247

www.norrkoping.se

Innehåll

Riksintressen	3	Industriell produktion	9
Yrkesfiske	4	Vägar	9
Natur	4	Järnvägar	10
Björnsnäs	4	Luftfart	10
Bråvikens förkastningssystem	4	Sjöfart	11
Leonardsberg	5	Totalförsvaret	11
Svärtinge udde	5		
Södra Bråviken	5		
Vagnsmossen	5		
Natura 2000 – områden	5		
Kulturmiljövård	6		
Leonardsberg – Himmelstalund – Skälv	6		
Norrköping	6		
Ringstad – Grimstad	7		
Abborreberg	7		
Dagsberg	8		
Tingstad	8		

Riksintressen

Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Områden kan vara av riksintresse för både bevarande och exploatering men också för yrkesfiske och rennäringen.

Riksintressen ska behandlas och redovisas i den kommunala översiktsplaneringen så att det framgår hur dessa förhåller sig till andra intressen men också för att avvägningar mellan oförenliga riksintressen ska kunna göras. Tanken är också att riksintressena ska kunna bli föremål för diskussion och utveckling men även ifrågasättande och förändring. Bestämmelserna om riksintressen finns i 3 och 4 kap. Miljöbalken (MB).

Denna bilaga innehåller en redovisning av de riksintressen som berörs av planförslaget Översiktsplan för staden Norrköpings kommun.

Yrkesfiske

Enligt MB skall ”områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket skyddas mot åtgärder som ”kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande”. I Norrköpings kommun utgör Glan och Bråviken riksintresse för yrkesfisket.

Motiv

Glan och Bråviken är av riksintresse för yrkesfisket på grund av att de utgör värdefulla fångstområden. Som utgångspunkt för bedömningen av inlands-vatten anges: ”Eftersom fisket i de mindre sjöarna, liksom i det småskaliga kustfisket ofta kombineras med egenförädling och hemmaförsäljning är det värde som fisket genererar betydligt högre än förstahandsvärdet. Antalet fiskare utvisar då att man med eget fiske i kombination med hemmaförsäljning och i vissa fall i kombination med enklare eller mer avancerad restaurangverksamhet kan leva på vad fisket ger. Alla sjöar som hyser minst två yrkesverksamma fiskare bör klassas som riksintresse i egenskap av fångstområden för yrkesfisket”.

Ställningstagande

Riksintresse för yrkesfisket bedöms inte påverkas av planförslaget.

Natur

Riksintresse för naturvården regleras i MB och utpekats av Naturvårdsverket. I de fall som fiskeområde berörs ska Naturvårdsverket samråda med Fiskeristyrelsen. Hänsyn till naturvården och den biologiska mångfalden är en viktig del i en långsiktig samhällsplanering. En utarmning av naturen leder på sikt till en samhällsekonomisk förlust.

Före industrialismen av jordbruket hölls markerna öppna med hjälp av bete och slåtter, vilket gynnat artrikedomen. Detta samband är viktigt att förstå liksom att man arbetar för en ökad artrikedom genom informationsspridning, underhåll och skyddsåtgärder.

Björnsnäs

Värdeomdöme

Björnsnäs ängar är ett stort område och utgör en mosaik av den öppna markens mest artrika vegetationstyper. Havsstrandängarna och en kalkfuktängsdominerad betesmark uppvisar en mångformighet, artrikedom och förekomst av sällsynta växtarter som har få motsvarigheter i Östergötland. Området har ett mycket högt

naturvärde och är även av stor betydelse som fågelokal med bland annat brun kärrhök. Floran är exklusiv och artrik och påvisar långvarig hävd och frånvaro av gödsel. Området ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet samt är av Riksintresse för naturvården.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Bråvikens förkastningssystem

Värdeomdöme

Den långsträckt, mäktiga och mycket framträdande Bråvikenförkastningen utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. I branter och på krön finns bitvis en mycket intressant flora och fauna. Förkastningsbranten är ett klassiskt område inom svensk geovetenskap.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Leonardsberg

Värdeomdöme

De ovanligt stora isräfflorna saknar motstycke i Östergötlands län.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Svärtinge udde

Värdeomdöme

Landskapet vid Svärtinge udde är mångformigt och har ett utomordentligt högt naturvärde. Grunden för detta är den naturliga gräsmarksvegetationen med lång hävdkontinuitet, grova träd samt geologiskt intressanta inslag. Områdets kulturhistoria sträcker sig så långt bak som 2000 år. Här finns välbevarade fornlämningar som t ex fornlämnar och stensträngar. Området ingår idet europeiska nätverket för skyddsvärd natur, Natura 2000, och är av nationellt intresse för naturvården.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Södra Bråviken

Värdeomdöme

Svensksundsviken med sina vidsträckta strandängar och vassområden samt mycket rika fågelliv, framför allt under vår- och höststräcket, utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Strandängar av motsvarande storlek finns troligen inte på svenska östersjökusten. Ållonöfjärden med dess stora ansamling av sjöfågel utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Fjärden har troligen få motsvarigheter i Östergötland. Den uppfyller för vigg, brunand och grågås kriterierna för en internationell viktig rastlokal. De tämligen stora strandängsområdena med sin karaktäristiska flora utgör en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Vagnsmossen

Värdeomdöme

Den stora opåverkade Vagnsmossen med sin

kalmosse med strukturer utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Myren har få motsvarigheter i Östergötland.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Natura 2000 – områden

Utöver de områden som finns förtecknade ovan finns även utpekade Natura 2000 – områden inom planområdet:

- Borg
- Djurön
- Händelö
- Ingelsta
- Kvillingeförkastningen
- Lunnsjöskogen
- Malmölandets ekbackar
- Svensksundsviken
- Svärtinge
- Södra Bråviken
- Vagnsmossen

Kulturmiljövård

Riksintresse för kulturmiljövården regleras i 3 kap. 6 § MB och utpekade av Riksantikvarieämbetet. Det är viktigt att uppmärksamma helheten och sammanhangen i kulturmiljön så att viktiga karaktärsdrag och företeelser kan bevaras. Länsstyrelsen har vårdplaner för kulturmiljöer. Kulturmiljöer skyddas även genom olika lagtexter, exempelvis miljöbalken och kulturminneslagen (KML).

MB:s hushållningsbestämmelser slår fast att värdefulla natur- och kulturmiljöer skall skyddas och vårdas. Riksantikvarieämbetet kan statusbestämma särskilt intressanta kulturhistoriska miljöer som riksintresse. Dessa skall skyddas mot påtaglig skada. Biotopskyddet värnar inte bara naturvärden, utan även kulturmiljöer.

KML gör skydd och vård av vår kulturmiljö till en nationell angelägenhet; ansvaret att visa hänsyn och aktsamhet delas av alla. Den som planerar eller utför ett arbete skall se till att skador på kulturmiljön såvitt möjligt undviks eller begränsas. KML innehåller bestämmelser om ortnamn, fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen samt om utförelse och återlämnande av kulturföremål.

KML och MB ger ett generellt skydd för områdena

som är utpekade som riksintresse av Riksantikvarieämbetet. Vissa områden har även byggnadsminnen och andra områdesbestämmelser för deras speciella kulturmiljö.

Leonardsberg – Himmelstalund – Skälv

Motivering

Fornlämningsmiljö bland annat med ett av landets märkligaste och mest omfattande hållristningsområden från bronsåldern.

Uttryck för riksintresset

Området ligger i en central kulturbygd med lång bebyggelsekontinuitet. Ca 300 hållristningslokaler med över 6000 figurer samt boplatser från bronsåldern. Gravfält och boplatser från järnåldern an knyter till medeltida bytomter. Ringstaholms medeltida borgruin ligger i strategiskt läge på en ö i Motala ström.

I området ingår även Himmelstalunds herrgård och brunnssalong från 1700-talet, brunnshotell, ”sexstyverskrogen”, ”femöresbron” med mera.

Ställningstagande

Området ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Planens intentioner ska genomföras på ett sätt som är förenligt med uttrycket för riksintresse.

Norrköping

Motivering

Stads- och industrimiljö kring kraftkällan Motala ström, som tydligare än någon annan plats i landet speglar den industriella utvecklingen, dess förutsättningar och den miljö detta skapat under särskilt 1600-talet och 1800-talets senare del.

Uttryck för riksintresset

Industrianläggningar från skilda tider, även utanför det centrala industrilandskapet, med högt markutnyttjande, storslagna fabrikskomplex, dammar, broar och det forsande vattnet. Stadskärnan med enstaka bevarade medeltida drag, landets första rätvinkliga rutnätsplan på Saltängen från 1613 och det därmed sammanhängande Johannisborgs slott, samt den dominerande rutnätsplanen från mitten av 1600-talet. Den

äldre stadens mer småskaliga bebyggelse, kyrkor och offentliga byggnader och den storstadsmässiga stenstadsbebyggelsen från 1800-talets slut.

Gaturummens och torgens karaktär och stadens siluett. De allékantade promenaderna, och offentliga byggnader, parker och planteringar i anslutningar till dessa. Järnvägsmiljön och Inre hamnen, med magasinsbyggnader, kajer, tullhus med mera. Uttryck för de speciella ekonomiska och sociala förhållanden som storindustrin skapade, såsom Folkparken och andra donationer, bostäder för olika sociala skikt och folkrörelsebyggnader. Kneippens kurortsmiljö och Borgs villastad med tidstypisk plan och stora, individuellt utformade villor på stora tomter. Röda stadens egnahemsområde, m fl bebyggelsemiljöer som speglar utvecklingen vid 1900-talets början. Rester av gamla infartsvägar och andra spår av det landskap som tidigare omgav stads kärnan.

Ställningstagande

Arbete pågår tillsammans med berörd myndighet om en översyn av riksintresset. Syftet är att precisera avgränsningen av området och skapa en bättre tydlighet för utvecklingen av staden och därmed en långsiktigt hållbar utveckling och hushållning av mark- och vattenområden.

Ringstad – Grimstad

Motivering

Fornlämningssmiljö av särskilt vetenskapligt värde med lämningar från både äldre och yngre järnålder.

Uttryck för riksintresset

Fornlämningarna ligger på den så kallade Norrköpingsåsen som höjer sig över omgivande lermarker. De omfattar ett stort äldre järnåldersgravfält med ett ovanligt rikt varierat gravbestånd, intilliggande förhistoriska husgrunder samt flera mindre gravfält.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Abborreberg

Motivering

Tidig sommarnöjesmiljö vid Bråvikens strand brukat av Norrköpings förmögnare borgerskap.

Uttryck för riksintresset

Miljön omfattar: ”Sjöpaviljongen”, ”Stora Villan”, ”Kavaljersflygeln”, lusthuset ”Fåfången”, anlagd trädgård samt uthus och bodar tillkomna under perioden 1820 – 1880.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Dagsberg

Motivering

Sockencentrum i dominerande läge med av skiftena relativt opåverkad tät bybebyggelse. Kringliggande byar och omfattande fornlämningsmiljöer från järnåldern.

Uttryck för riksintresset

Gårdarna ligger grupperade runt kyrkan vars äldsta delar härrör från medeltiden. Enstaka fornlämningar går tillbaka till bronsålder, vid byn finns stora gravfält från äldre och yngre järnåldern och vid anslutande byar ett flertal större och mindre gravfält samt stensträngar, totalt finns ca 850 gravar. Kyrkby med skola, ålderdomshem och manbyggnader.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Tingstad

Motivering

Centralbygd och herrgårdslandskap med rikt sammansatta fornlämningsmiljöer.

Uttryck för riksintresset

De närmare 1000 fornlämningarna består av storhögar, gravfält, boplatser, stensträngssystem och flera runstenar framför allt från bronsålder och äldre järnålder. Almstad herrgård från tidigt 1700-tal med avhyst bytomt. Nyckelby herrgård från 1700-talet. Restads, Kummelbys och Gullbergs byar med intilliggande stora järnåldersgravfält. Stora Grönhögs by med bevarad bykärna och 1800-talsbebyggelse. Grönhögs ursprungliga tingsplats där senare Tingstads sockencentrum växte fram. Medeltida kyrka, sockenstuga och skola.

Ställningstagande

Området bedöms inte påverkas av planförslaget.

Industriell produktion

Norrköpings kommun har inga riksintressen avseende industriell produktion. Tillsammans med sektorsmyndigheterna pågår diskussion om att identifiera Händelö och Malmölandet som riksintresse för industriell produktion.

Ställningstagande

Kommande riksintresseområde för industriell produktion bör överordnas eventuella andra intressen. Det intrång det eventuellt kan medföra bedöms som rimligt med hänsyn till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och hushållning av mark- och vattenområden.

Vägar

Trafikverket gör anspråk på ett nät av vägar som har sådana speciella funktioner för vägtransport-systemet att verket bedömer att de mark- och vattenområden som berörs av vägarna är av riksintresse för kommunikationsanläggningar. Klassningen gäller både befintligt och planerat vägnät.

Förteckning över vägar av riksintresse

Vägar inom Transeuropean Network (TEN)

- E4 Helsingborg – Haparanda
- E22 Malmö – Norrköping

Vägar som ingår i det nationella stamvägnätet

- 55/56/53/67 - Norrköping – Gävle

Vägar som utgör förbindelse mellan regionala centrum

- 51 - Norrköping – Kumla

Vägar som förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse

- del av 209 Norrköpings flygplats anslutning till E4
- Bravikensvägen/Hanolmsvägen Norrköping (Oljehamn mm) (E4) trafikplats Åby
- Söderleden (E5537)/ Sjötullsgatan/ Packaregatan Norrköping (Inre hamnen med flera) (E22) trafikplats Ljura

Planerade vägar

Inom planområdet är utredningskorridorerna för Norrleden samt E22 Tingstad – Åselstad att betrakta som riksintresse för väg. Efter vägnas eventuella tillblivelse förändras riksintressets utbredning till att gälla den nya vägens sträckning.

Ställningstagande

Mark för planerade vägar ska skyddas för att säkra dess genomförande. Inga åtgärder som kan begränsa vägnas funktion får tillkomma i deras närhet.

Järnvägar

Redovisning av transportsektorns riksintressen bygger på att funktionsbegreppet ska ligga till grund vid utpekandet av dessa riksintressen. I funktionsbegreppet ingår generellt en viss värdebedömning av trafikanläggningens betydelse från såväl ett internationellt som ett nationellt och ett särskilt regionalt perspektiv. Riksintresseanspråket omfattar också de störnings- och riskzoner som omger de kommunikationsanläggningar som är riksintresse.

Planerad järnvägsutbyggnad

Planering pågår av järnväg för höghastighetståg på sträckan mellan Järna – Linköping, Ostlänken. Den utredningskorridor som utpekats, betraktas som riksintresse för järnväg tills järnvägsplanen fastslagit Ostlänkens planerade dragning. Då kommer endast den planerade dragningen att betraktas som riksintresse och utredningskorridorerna upphör att vara riksintresseklassade.

Ställningstagande

Mark för planerade järnvägar ska i fortsatt planering skyddas för att säkra dess genomförande. Inga åtgärder som kan begränsa järnvägarnas funktion får tillkomma i deras närhet.

Luftfart

Riksintresseområdet för en flygplats utgörs dels av den mark som idag används, dels av den mark som på sikt kan behöva tas i anspråk för luftfartens behov. Den formella grunden för utpekande av riksintresseområden finns i miljöbalkens 3:e kapitel och i förordning (1998:896) om hushållning med mark och vattenområden med mera.

Viss markanvändning utanför riksintresseområdena kan försvåra eller omöjliggöra flygverksamheten vid flygplatsen. De områden inom vilka tillkomsten av anläggningar som master, torn, bostäder och vårdlokaler med mera, kan innebära restriktioner på flygverksamheten kallas för influensområden.

Det finns tre typer av influensområden kring en flygplats:

- Influensområde med hänsyn till flyghinder.
- Influensområde med hänsyn till flygbuller.
- Influensområde med hänsyn till elektromagnetisk störning.

Ställningstagande

Området ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset.

Sjöfart

Sjöfartsverket pekar ut de hamnar och farleder, samt områden i övrigt, som har sådana speciella funktioner för sjötransportssystemet att Sjöfartsverket bedömer att de mark- och vattenområden som berörs är av riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt MB.

Värdebeskrivning

Sjöfartsverket har pekat ut Norrköping som kategori A hamn i Transeuropeiska nätverket TEN.

Motivering

Sjöfartsverket anser att det är rimligt att hamnar som är i den kategorin att de anses vara av den vikt att de skall ingå i TEN-T-systemet kategori A även skall vara av nationellt svenskt transportpolitiskt intresse och förklaras som riksintresse. Någon ytterligare speciell motivering eller värdebeskrivning av dessa hamnar synes egentligen ej nödvändig då deras nationella betydelse rimligen inte kan ifrågasättas. Med utgångspunkt från de utpekade hamnarna, anger Sjöfartsverket även anslutande huvudfarleder och i vissa fall alternativa farleder samt vissa skyddade

inomskärsleder för genomfartstrafik, farledsförträngningar och kanaler för handelssjöfart som riksintresse.

Planerade hamnar

På Händelö och södra Malmölandet planeras utbyggnad av befintlig hamnverksamhet. Inre hamnen ska frånträdas till förmån för stadsutveckling.

Ställningstagande

Diskussion pågår med sektorsmyndigheter om ny definition av riksintresset hamn, som syftar till att klargöra hamnens utvecklingsmöjligheter. Samtidigt som hamnverksamheten lämnar de inre delarna till förmån för stadsutveckling, ska dessa inte längre omfattas av riksintresset. Planerade hamnområden ska överordnas eventuella andra intressen och skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset. Det intrång det eventuellt kan medföra på andra intressen bedöms som rimligt med hänsyn till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och hushållning av mark- och vattenområden.

Totalförsvaret

Riksintresset för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, och dels finns områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

Ställningstagande

Norrköpings kommun kommer att samråda med Försvarmakten och Länsstyrelsen i planärenden som kan påverka riksintresset.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontoret gör det möjligt för Norrköping att fortsätta växa och utvecklas på ett hållbart sätt. Vi planerar för nya stadsdelar och utvecklar befintliga miljöer. Med respekt för stadens själ och med mod och kreativitet skapar vi vårt färgstarka Norrköping tillsammans.

STADSBYGGNADSKONTORET

Adress: Trädgårdsgatan 21, 601 81 Norrköping

Tel: 011-15 00 00 Fax: 011-15 31 90

E-post: stadsbyggnadskontoret@norrkoping.se

www.norrkoping.se

